

Корнеєва К.А.,
курсант Національної академії Державної
прикордонної служби України імені Богдана
Хмельницького

КОРУПЦІЯ ТА ЇЇ НАСЛІДКИ

Ключові слова: корупція, злочинність, суспільна небезпека корупції, суспільна свідомість, антикорупційна стійкість.

Keywords: corruption, crime, public danger of corruption, public awareness, anti-corruption stability.

Анотація. Тези виступу присвячено з'ясуванню впливу корупції на державу і суспільство та визначенню збитків від корупційних злочинів, розвитку цього негативного правопорушення.

Abstract: The thesis is dedicated to the clarification of the impact of corruption on the state and society and the definition of damage from corruption crimes, the development of this negative offense.

Корупція є однією із найактуальніших проблем сучасності, розв'язання якої для багатьох країн є надзвичайно необхідною справою. У сучасному суспільстві криміногенна ситуація із корупційними злочинами залишається складною, і питання посилення боротьби з корупційною злочинністю знаходяться у центрі уваги правоохоронних органів. Злочини корупційної спрямованості змінюють закони розвитку економічних, соціальних та політичних відносин. Адже, як відомо, корупційні злочини сприяють розвитку економічної та організованої злочинності.

За результатами проведеного Міжнародною фундацією виборчих систем (IFES) наприкінці 2013 року дослідження громадської думки, корупція вже входила до переліку найбільших проблем населення і викликала особливе занепокоєння у 47 відсотків громадян. За даними досліджень Індексу сприйняття корупції, що проведено у 2016 р. Transparency International, українці вважають свою державу однією з найбільш корумпованих у світі. І в той же час, як свідчать результати досліджень, проведених в Україні протягом останніх років, суттєва частка населення України схильна до вчинення корупційних правопорушень у разі, якщо це може сприяти розв'язанню проблеми [1]. З чого випливає, що для наших громадян властивою є соціальна аномія та невисоким залишається рівень антикорупційної стійкості.

Традиційне психологічне розуміння готовності до правомірної поведінки не повністю відображає зміст сфери особистісних передумов такої поведінки. Не менш важливим є інший аспект, а саме свідоме утримання суб'єкта від протиправних дій у поєднанні з активною протидією криміногенним чинникам. Така діяльність є можливою лише за наявності певних передумов, які у літературі мають різні назви: правомірня спрямованість особистості, антикримінальна стійкість, законслухняна правосвідомість особистості тощо. Таким чином, психологічна стійкість особистості є інтегральним показником, в якому відображаються результати її навчання та виховання, а також досвід взаємодії з навколишнім середовищем. Головними характеристиками психологічної стійкості особистості є можливість збереження нею своїх позитивних характеристик у важких життєвих обставинах. У зв'язку з цим вважаємо важливим досліджувати можливість розвитку антикримінальної стійкості особистості правоохоронця, та, як її частини — антикорупційної стійкості [2].

Для викорінення корупції необхідно розвивати правову свідомість громадян, але інколи сама держава і соціальна система спонукають громадян до скоєння протиправних вчинків. З огляду на те, що корупція є складним і багатоаспектним (економічним, політичним, правовим, моральним) соціальним явищем, на неї впливає багато різних факторів. Вона є породженням не однієї чи кількох, а цілої системи різних за характером, силою детермінуючого впливу та сфер прояву соціальних передумов, причин та умов. Неправильно все зводити лише до низької зарплати чиновників, хоча висока зарплата стимулює до добросовісного виконання службових обов'язків і, головне, до того, що чиновник дорожить своєю посадою. Неправильно рівень корупції пов'язувати лише з неефективною діяльністю правоохоронних органів, хоча дієва їх протидія корупції за наявності інших заходів здатна істотно вплинути на розвиток корупційних процесів в державі.

Причини корупції є надзвичайно різноманітними. При цьому однією з базових причин це втрата реального і дієвого контролю з боку народу за інститутами публічної влади та за конкретними носіями такої влади. Наскільки втрачений такий контроль, настільки й поширеною і впливовою є корупція в конкретній державі.

Ціна корупції є різноплановою. Суспільно небезпечні наслідки від корупції можуть наставати практично у всіх сферах суспільного життя. До того ж, вчені виокремлюють внутрішні і зовнішні загрози від корупції [3, с. 154]. Суспільна небезпека корупції у соціальному аспекті полягає в тому, що вона призводить до гальмування соціально-економічних реформ; збільшує соціальну напругу в суспільстві; істотно знижує рівень соціального захисту; формує протиправний спосіб життя та ін. Очевидно, що породжувати масову (колективну) злочинну

діяльність може не будь-яка, а лише деформована у криміногенному відношенні суспільна свідомість. Іноді її називають «кримінально зараженою». Тут слід уточнити: криміногенно деформованими є окремі компоненти суспільної свідомості, а не суспільна свідомість як цілісний об'єкт духовного життя [4]. В системі кримінологічної таксономії за мотивацією і цільовою спрямованістю злочинної поведінки виділяють, у тому числі і корупційну злочинність [5, с. 17]. Корупційні злочини завдають значних збитків державі та її громадянам і в той же час створюють надприбутки для корупціонерів у різноманітних сферах економіки та державного управління. Безпосередня шкода від них, наприклад, у сфері державних закупівель, полягає у тому, що призводить до зростання витрат на придбання товарів і послуг. На думку Б.М. Головкина, система неформальних корупційних правил поведінки і відносин суб'єктів у різних сферах упорядковує корупційні практики, виконує регулятивну, захисну й конспіративну функції для цих суб'єктів, забезпечують одержання неправомірної вигоди і незаконних доходів обома сторонами. А корупцію породжує високий попит на корупційні послуги і надмірна пропозиція надання таких послуг у різних сферах. [6, с. 21].

Таким чином, корупція є складним і багатоаспектним явищем, яке породжується відсутністю правової свідомості особистості, а також іншими вагомими чинниками. Основним показником суспільної небезпеки корупції є негативні наслідки, які характеризують її соціальну сутність. Розуміння негативних наслідків корупції надасть змогу чітко усвідомити необхідності здійснення реальної протидії цьому небезпечному явищу, що зумовить життя суспільством і державою адекватних антикорупційних заходів.

Список використаних джерел:

1. Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014– 2017 роки: Закон України від 14.10.2014 № 1699VII // URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/169918>
2. Філіппов, С.О., Кабачинський, М.І. Антикорупційний вимір імплементації програми НАТО «Building Integrity» у службову діяльність Державної прикордонної служби України. Eurasian Academic Research Journal, 2017. № 8. С. 25-33
3. Машлякевич, Д. С., Литвинов, О. М. Стратегії запобігання і протидії корупції в Україні: монографія. Харків: В деле, 2016. 260 с.
4. Головкин, Б. М. Причинність у системі детермінації злочинності. Теорія і практика правознавства. Вип. 1 (5). 2014. Режим доступу: <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/63091/58500>
5. Головкин, Б. М. Види злочинності. Журнал східноєвропейського права. 2015. № 18. С.14-21. Режим доступу: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2015/08/golovkin_18.pdf
6. Головкин, Б. М. Стан корупції в митній справі. Світ без корупції: міф чи реальність? : матеріали дискусійної панелі Першого Харк. міжнар. юрид. форуму «Право та проблеми сталого розвитку в глобалізованому світі» (м. Харків, 3–6 жовтня 2017 р.). Харків : Право, 2017. С.19-25.

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

ЗЛОЧИННІСТЬ

У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Матеріали XVI Всеукраїнської кримінологічної
конференції для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 12 грудня 2017 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2017

УДК 343.9.01:005.44
ББК 67.61я431
3-68

Редакційна колегія:
проф. А. П. Гетьман;
проф. Б. М. Головкін;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова,
канд. юрид. наук, ас. О. В. Таволжанський,
канд. юрид. наук, ас. Н. В. Сметаніна,
канд. юрид. наук, ас. К. Д. Кулик,
канд. юрид. наук, ас. О. О. Шуміло,
ст. лаб. К. С. Остапко

3-68 **Злочинність** у глобалізованому світі : матеріали XVI Всеукр.
кримінол. конф. для студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Хар-
ків, 12 груд. 2017 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана і Б. М. Головкіна. –
Харків : Право, 2017. – 420 с.

ISBN 978-966-937-307-6

ISBN 978-966-937-307-6

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2017
© Оформлення. Видавництво «Право», 2017